

Павленко С.О., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, кандидат юридичних наук
Севрук В.Г., провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, кандидат юридичних наук

Міжнародні стандарти щодо запобігання і протидії політичній корупції

Міжнародні стандарти протидії політичній корупції вимагають обмеження «імунітету від розслідування, судового переслідування та винесення судового рішення у справах, пов'язаних з корупцією, до рівня, необхідного в демократичному суспільстві» [1].

Важливо зауважити, що практика повного скасування парламентського імунітету від кримінального переслідування загалом не є типовою для більшості країн Європи: вона практикується, зокрема, в країнах з англосаксонською правовою системою (наприклад, Великобританії, де імунітет поширюється лише на арешт в порядку цивільного судочинства). Натомість, у переважній більшості країн Європи інститут парламентського імунітету закріплено на конституційному рівні або в окремих законах.

В більшості європейських країн депутатський імунітет має обмежений характер. Так, в Бельгії, Греції, Люксембурзі, Португалії, Швеції, Фінляндії він поширюється лише на період парламентських сесій, в той час як вчинення злочину у міжсесійний період не захищає депутата від переслідування або застосування тих санкцій, від яких захищає імунітет.

В деяких країнах дія імунітету поширюється лише на час перебування депутата на засіданні парламенту та на час у дорозі до чи з парламенту (Ісландія, Норвегія, Ірландія), причому у разі вчинення у цей період тяжких злочинів (*felonies*) або державної зради, депутат також не може скористуватись імунітетом.

Дія імунітету у більшості європейських країн не поширюється на випадки *flagrante delicto*, коли депутата затримано або безпосередньо на місці злочину або наступного дня після вчинення злочину. До таких країн належать Австрія, Албанія, Бельгія, Болгарія, Греція, Данія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Німеччина, Польща, Португалія, Румунія, Словаччина, Угорщина, Франція, Чехія, Швеція (у випадку якщо депутат визнав себе винним).

В деяких державах Європи дія депутатського імунітету не поширюється на випадки вчинення певних видів правопорушень: дрібних (малозначущих) правопорушень чи злочинів, які не передбачають позбавлення волі (наприклад, Франція, Люксембург), або злочинів, за вчинення яких встановлена відповідальність у вигляді позбавлення волі на певний строк.

Зокрема, у Швеції затримання депутата на місці злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі строком на 2 роки, не передбачає можливості користування правом імунітету. Аналогічний підхід застосується у Фінляндії (вчинення злочину, який передбачає покарання у вигляді позбавлення волі строком на 6 місяців), Португалії (вчинення злочину, який передбачає покарання у вигляді позбавлення волі строком на 3 і більше років), Хорватії, Сербії, Чорногорії, Македонії, Словенії (у цих країнах дія імунітету не поширюється на випадки затримання на місці вчинення злочинів, за які передбачена відповідальність у вигляді позбавлення волі строком на 5 років і більше).

Протягом 1990-х років до законодавства низки європейських країн було внесено ряд зміни, які передбачають можливість проведення слідчих дій у кримінальних справах проти членів парламенту без попередньої згоди парламенту (або палати, членом якої є депутат). До країн, де імунітет не захищає депутата від проведення слідчих дій, належать, зокрема, Бельгія, Греція, Фінляндія, Франція, Португалія.

Процедура ініціювання зняття депутатського імунітету та процедура прийняття рішення про зняття імунітету у різних європейських країнах визначається по-різному. Спільним є те, що кінцеве рішення приймається парламентом більшістю голосів; у більшості випадків - на підставі рекомендацій профільного парламентського комітету. Ініціатива зняття імунітету може виходити від різних суб'єктів - Генерального прокурора, Міністерства юстиції (Данія, Люксембург, Франція, Німеччина), Голови Верховного Суду (Іспанія) тощо, проте в деяких країнах право безпосереднього звернення до парламенту мають органи та посадові особи, що проводять слідство (Фінляндія) [2, с. 5-6].

Отже, підсумовуючи викладене доходимо висновку про те, що зарубіжний досвід у цій сфері може бути орієнтувальним чинником в умовах реалізації антикорупційних заходів в Україні. Однак, важливо також пам'ятати відомі слова Т. Г. Шевченка: «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь!». Зарубіжний досвід багатий і різноманітний, безсумнівно, він повинен вивчатися і використовуватися, проте варто знати й використовувати і вітчизняні надбання.

Таким чином у Конституції України має бути чітко відображений принцип, у відповідності до якого депутатський імунітет не повинен перешкоджати органам досудового розслідування проводити слідчі (розшукові) дії у випадку затримання депутата на місці вчинення злочину.

Список використаних джерел

1. Resolution (97) 24 of the Committee of Ministers of the Council of Europe On the twenty guiding principles for the fight against corruption. (Adopted by the Committee of Ministers on 6 November 1997 at the 101st session of the Committee of Ministers). - Офіційний сайт Ради Європи.

2. Підтримка належного урядування: проект протидії корупції в Україні. Технічний документ - експертний висновок щодо імунітетів обраних

осіб та корупції: національне законодавство, європейська практика, пропозиції щодо удосконалення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/corruption/projects/UPAC/Technical%20papers/UA/344-UPAC-TP-Immunities-ALI-June2008-Ukr.pdf>